

HC 7A, 18-03-2019, onrechtmatige daad

De onrechtmatige daad recht valt in twee stukken uiteen. De gewone **onrechtmatige daad (art. 6:162 BW)** en daarnaast de **risicoaansprakelijkheden (art. 6:169 e.v. BW)**. Het verschil is dat bij risicoaansprakelijkheid de toerekening geen vereiste is voor aansprakelijkheid. Er zijn drie gronden voor een onrechtmatige daad: inbreuk op een recht, strijd met een wettelijke plicht en schending van een ongeschreven zorgvuldigheidsnorm.

Vereisten OD

Er zijn vier vereisten voor een onrechtmatige daad. X geeft een klap aan Y, waardoor Y een gebroken arm oploopt. De klap is **toe te rekenen** aan X. De klap is de **onrechtmatige daad**. Er is een **causaal verband** tussen de klap en de gebroken arm. De gebroken arm is de **schade**. De benadeelde moet stellen en bewijzen dat er een toerekenbare onrechtmatige daad heeft plaatsgevonden en dat er daardoor schade is ontstaan bij hem.

Toerekening

Een 4-jarig kind steekt plotseling de straat over waardoor een automobilist tegen een boom rijdt. Een kind jonger dan 14 kan niet persoonlijk aansprakelijk zijn ex. **art. 6:164 BW**. De ouders of voogden zijn hier **aansprakelijk (art. 6:169 lid 1 BW)**. Dit betreft een risico-aansprakelijkheid. Het moet hier wel om een 'doen' gaan (en niet om bijvoorbeeld het nalaten van iets).

Volgens **art. 6:165 BW** is iemand die iets doet onder invloed van een fysieke of geestelijke beperking ook aansprakelijk. Het gaat hier ook weer om een als een 'doen' te beschouwen gedraging.

Toerekening kan op drie manieren. Door **schuld, de wet en verkeersopvattingen**. Het begrip schuld is steeds ruimer geworden. Denk hier aan het arrest over de **Meppelse Ree**: menselijkerwijs valt iemand geen verwijt te maken, maar rechtens wel. Toerekening op grond van de wet is wat anders dan risico-aansprakelijkheid. **Risico-aansprakelijkheid staat los van art. 6:162 BW**.

Onrechtmatigheid: inbreuk op een recht (art. 6:162 lid 2 BW)

Krul/Joostens: Krul exploiteert een koek- en banketfabriek en brengt hinder toe aan Joostens die lijstenmaker is. Joostens vordert schadevergoeding en verbod wegens **inbreuk op zijn eigendomsrecht**. Krul had een vergunning voor deze hinder. Is hier ook eigenlijk wel sprake op het eigendomsrecht van Joostens? De Hoge Raad zegt hierover dat **ook een beperking van genot een inbreuk vormt op iemands eigendomsrecht**. Daarnaast zegt ze dat enkel het feit dat je een vergunning hebt, niet betekent dat je niet aansprakelijk kan zijn.

Onrechtmatigheid: schending ongeschreven zorgvuldigheidsnorm (art. 6:162 lid 2 BW)

Voor het **arrest Lindenbaum/Cohen** waren er slechts twee onrechtmatigheidscategorieën: inbreuk op een recht en schending van een wettelijke plicht. Onrechtmatig werd tot deze tijd gezien als onwetmatig. Molengraaff (hoogleraar te Utrecht) en Eyssel (lid van de Hoge Raad) hadden een andere kijk op de ruime leer van onrechtmatigheid. De reden dat Molengraaff voorstander was van de ruime leer, is dat zonder deze ruime leer oneerlijke concurrentie bijvoorbeeld allemaal kon. Eyssel vond een ruime opvatting van onrechtmatigheid een civielrechtelijke ramp en was bang dat er een stortvloed van onrechtmatigheidsgedingen zou komen. Hij had geen vertrouwen in kantonrechters.

In de Verenigde Staten was er de zaak **Carroll Towing v. U.S**: een schip vol meel lag aangemeerd aan een pier en was al sinds 17u van de vorige dag onbemand. Door een fout van Carroll Co zinkt het schip. De U.S. spreken ook de eigenaar van het schip aan, vanwege de afwezigheid van personeel. Was de afwezigheid van personeel onzorgvuldig tegenover de U.S.? De rechter kwam hier met een formule waar

hij zei dat er sprake was van onzorgvuldigheid: waarschijnlijkheid x schade > kosten veiligheidsmaatregel. Deze formule heeft ook bepaalde beperkingen. Denk aan het geval waar je een kind aanrijdt die voor de rest van zijn leven beperkt wordt.

In Nederland hebben we de **Kelderluikfactoren**:

- De kans dat anderen niet goed opletten
- De kans dat daardoor een ongeval ontstaat
- De ernst van de gevolgen van dat ongeval
- De bezwaarlijkheid van de te nemen veiligheidsmaatregelen
- De aard van de gedraging

Let er op dat deze factoren invloed op elkaar hebben. Als bijvoorbeeld de waarschijnlijkheid dat er schade optreedt heel hoog is en de ernst van de gevolgen ook hoog is, mag er meer van de veiligheidsmaatregelen worden verwacht.

Natronloog-arrest: een schoonmaakster van het dorpshuis stopt een plastic emmer met chemische vloeistof in een vuilniszak. De vuilnisman gooit het in de vuilniswagen. De zak wordt uit de auto geslingerd doordat er iets mis is met de vuilniswagen. Hij krijgt de vloeistof in zijn oog en verliest daardoor zijn oog. Was het onzorgvuldig om de zak buiten te zetten? Hoe groot is de kans dat er schade ontstaat? Dit is een keten van gebeurtenissen waarin pech een grote rol speelt. De Hoge Raad vindt dat iemand die een hem onbekende vloeistof onbeheerd bij het vuil zet, onzorgvuldig handelt. Als het gaat om de **schending van een veiligheidsnorm dan is concrete voorzienbaarheid niet vereist**.

Taxus-arrest: de erven van Hulsbosch en Verkoulen grenzen aan elkaar en zijn afgerasterd door gaas. Verkoulen heeft een afvalhoop in zijn tuin en legt een taxusstruik op deze afvalhoop. Eén tak daarvan steekt door het gaas. Twee paarden van Hulsbosch eten hiervan en overlijden. De rechtbank en het Hof vonden dat Verkoulen aansprakelijk was jegens Hulsbosch. De Hoge Raad was het hier niet mee eens. Die zei dat het feit dat taxus giftig is niet algemeen bekend is. Het **enkele feit dat er schade is geleden is niet voldoende** voor aansprakelijkheid, er moet ook sprake zijn van onrechtmatigheid. In geval van zaakschade of gezondheidsschade ben je niet aansprakelijk, tenzij er maatschappelijk onzorgvuldig is gehandeld.

Hof Den Bosch, RAV 2014/7: een bouwbedrijf plaatst met een vergunning een 3 meter hoge container bij een speelveld voor kinderen. Een 9-jarig kind klimt erop en valt ervan af. Is het bouwbedrijf hier aansprakelijk? Dit bouwbedrijf had op andere plekken ook containers staan, waar hekken omheen stonden. Dit was het enige speelveld van kinderen, er was dus een grote concentratie van kinderen op deze plek. Bij deze container kon je er makkelijk op, maar minder goed af. Het Hof vond dat het bouwbedrijf aansprakelijk was. Er moet rekening gehouden worden met kinderen.

Haringkar-arrest: De Stoet parkeert zijn auto 12 meter van een haringkar om haring te kopen. Hij laat zijn sleutel in het contact zitten. Een minderjarige springt in deze auto en veroorzaakt een ongeval. Is De Stoet aansprakelijk jegens slachtoffers van het ongeval? De waarschijnlijkheid dat dit gebeurt valt niet snel iets over te zeggen, dat is moeilijk te bepalen. Door een aanrijding kan je ernstige schade veroorzaken. Bezwaarlijkheid van de veiligheidsmaatregelen is vrijwel 0: je hoefde alleen de sleutels uit het contact te halen. De Hoge Raad zegt dat de kans op joyriding dusdanig groot is dat De Stoet daarmee rekening moest houden, De Stoet is dus aansprakelijk.

Rb Den Haag, NJF 2017, 313: Tristan schiet in het winkelcentrum van Alphen a/d Rijn mensen neer en pleegt daarna zelfmoord. Tristan is volwassenen, maar woonde bij zijn ouders. De benadeelden

spreken de ouders aan. Ze wisten dat Tristan labiel was, opgenomen was geweest, suïcidaal was en hallucineerde. De rechter vond dat de ouders niet aansprakelijk waren. Ze wisten dat het niet goed ging met hun zoon, maar er waren geen concrete aanwijzingen dat Tristan gewelddadig zou zijn. De ouders zijn daarnaast ook geen psychologen, deze kunnen dit ook minder goed inschatten.

Relativiteit en toerekening naar redelijkheid

Art. 6:163 BW: ‘‘Geen verplichting tot schadevergoeding bestaat, wanneer de geschonden norm niet strekt tot bescherming tegen de schade zoals de benadeelde die heeft geleden.’’ Het gaat er bij de relativiteit om of de geschonden norm strekt tot bescherming van de schade. De relativiteit zit ook in het woord ‘jegens’ uit art. 6:162 BW. De relativiteit komt terug in het **arrest Duwbak Linda**.

Art 6:98 BW: ‘‘Voor vergoeding komt slechts in aanmerking schade die in zodanig verband staat met de gebeurtenis waarop de aansprakelijkheid van de schuldenaar berust, dat zij hem, mede gezien de aard van de aansprakelijkheid en van de schade, als een gevolg van deze gebeurtenis kan worden toegerekend.’’ Dit artikel ziet dus op de toerekening naar redelijkheid.

Kwalitatieve aansprakelijkheden

Art. 6:174 BW gaat over de aansprakelijkheid voor een gebrekkig opstal, **art. 6:179 BW** gaat over de aansprakelijkheid voor dieren.

HC 7B, 20-03-2019, zaakwaarneming, onverschuldigde betaling, ongerechtvaardigde verrijking

Zaakwaarneming

A verricht op straat spontaan een medische handeling na een ongeval aan een persoon. A vindt een zieke kat en gaat hiermee naar de dierenarts, de kat blijkt van C te zijn. Heeft A hier recht op vergoeding? Enigszins is er de wens om de goede ‘padvindende’ die mensen helpen te beschermen en recht te geven op schadevergoeding. Daarnaast wil je dat bemoeizuchtige mensen geen recht hebben op schadevergoeding. De vereisten voor zaakwaarneming (**art. 6:198 BW**) zijn als volgt:

- **Willens en wetens** (positief)
- **Op redelijke grond** (positief)
- **Belang van een ander behartigen** (positief)
- **Zonder bevoegdheid daartoe aan de wet of aan rechtshandeling te ontleen** (negatief)

Willens en wetens

Stel je ziet dat een kind op het punt staat om over te steken en je houdt deze tegen wanneer er een auto aankomt. Dit is in het voordeel van het kind, de ouders en ook voor de Staat (belasting). Stel je woont op de derde verdieping van een appartementencomplex en hebt een lekkage. Als je deze verhelpt dan is dit positief voor de onderburen. Betekent dit dan dat je de rekening van de loodgieter bij de onderburen neer kan leggen? Dat is niet het geval. Er zijn ook gevallen dat het wel duidelijk is dat het je niet over de belangen van iemand anders ging, maar dat we toch zeggen dat er sprake is van zaakwaarneming. Als je spullen in een loods hebt en er breekt brand uit in een loods, maar dit blijken niet de spullen van jou maar van een ander te zijn, is er wel sprake van zaakwaarneming. Degene van wie je de spullen hebt gereed heeft hier voordeel bij. Willens en wetens is het echter niet.

Op redelijke grond

A betaalt de telefoonrekening van B terwijl die op vakantie is. Is hier sprake van zaakwaarneming? Als het gaat om verplichtingen die iemand heeft, hier ten opzichte van een telefoonbedrijf, is het uitgangspunt dat iemand **autonoom** is. Of iemand zijn overeenkomsten nakomt of niet, is in principe aan diegene zelf. Er is een uitzondering wanneer er hele **ernstige consequenties** aan verbonden zijn, een evident nadeel.

Er zijn een paar algemene richtlijnen voor:

- Hoe **persoonlijker** de keuze, des te minder er sprake is van een redelijke grond.
- **Proportionaliteit**: wanneer de zaakwaarnemer verder gaat dan nodig om belang te behartigen.

Belang van een ander

Stel dat je je eigen belang behartigt en daarbij toevallig ook de belangen van iemand anders behartigt. Je houdt een schip drijvend omdat daar jouw eigen zaken mee worden vervoerd. Dit doe je niet met oog op de belangen van de eigenaar van het schip, maar dit doe je met oog op je eigen belangen. Desalniettemin wordt er hier wel aangenomen dat er sprake is van zaakwaarneming. Wanneer iemand grote schade voorkomt is dit **maatschappelijk relevant**. Het wordt als redelijk gezien dat de kosten dan ook worden vergoed.

De dierenbescherming maakt kosten om een gevonden hond te verzorgen en leggen de rekening daarna bij de eigenaar neer. Ondanks dat de dierenbescherming niet handelde in het belang van de eigenaar, is hier wel sprake van zaakwaarneming.

HR NJ 1959/568: pleegkinderen betalen de belastingschuld van hun vader om hun schilderijen aan het bodembeslag van de fiscus te onttrekken. Hier is wel sprake van de behartiging van het belang van een ander en dus is hier sprake van zaakwaarneming.

Wernsen/Amsterdam: Wernsen wordt ontruimd wegens achterstallige huurbetaling en de inboedel daarvan wordt op straat gezet. De gemeente Amsterdam verwijderd de inboedel en slaat deze op. De opslag brandt af en de inboedel gaat verloren. Wernsen kreeg een heel beperkt bedrag vergoed. De advocaat probeerde hier omheen te redeneren. De rechtbank en het Hof oordeelden hier dat het opslaan van de spullen in een loods inderdaad zaakwaarneming was.

Transvemij/Graphé: de auto van B wordt gestolen. De eigendom van de auto gaat over op het verzekeringsbedrijf Transvemij. Graphé vindt de auto (gebruikte deze regeling als verdienmodel) en vordert **vindersloon (art. 5:10 lid 2 BW)** van Transvemij. Is er hier sprake van vinden nu Graphé zijn eigen belang behartigt? Enerzijds is de bedoeling van de regeling dat zaken worden teruggevonden en dat daarnaast deze zaken snel weer worden ondergebracht in het economisch verkeer. Dit is wat hier gebeurt. Het feit dat degene die de auto opspoort dit niet doet ter behartiging van het economisch belang maar van zijn eigen belang staat hier niet in de weg.

Hoe doe je aan zaakwaarneming?

Dit kan door **feitelijke handelingen** en door **rechtshandelingen (art. 6:201 BW)**. Uit de woorden ‘in naam van de belanghebbende’ blijkt dat het hier gaat om vertegenwoordiging. Als bijvoorbeeld het raam van de buurman is gebroken, kan hij in naam van de buurman een overeenkomst met de glaszetter sluiten. Er komt dan een overeenkomst tot stand tussen de buurman en de glaszetter.

Rechten zaakwaarnemer (art. 6:200 BW)

Als zaakwaarnemer heb je recht op **schadevergoeding** (lid 1) en eventueel op **vergoeding van verrichtingen** in het geval dat zaakwaarnemer handelt in uitoefening van een beroep of bedrijf. Een arts die op straat iemand helpt, kan zijn normale tarief rekenen. De drempel om te helpen wordt zo laag mogelijk gemaakt.

Verplichtingen zaakwaarnemer (art. 6:199 BW)

De zaakwaarnemer heeft een **zorgvuldigheidsplicht, voortzettingsplicht en verantwoordingsplicht** (je moet laten zien wat je hebt gedaan). Als je begint aan een zaakwaarneming moet je deze voortzetten, maar dit hoeft niet zo ver te gaan dat je jezelf in levensgevaar brengt.

Wat niet vereist is

Voor zaakwaarneming is het niet relevant dat de identiteit van de belanghebbende bekend is. Het is ook niet relevant of de zaakwaarnemer meerderjarig is. Daarnaast is het ook niet van belang of de zaakwaarneming slaagt of niet. Schade moet alleen vergoed worden wanneer het belang van de zaakwaarnemer is behartigd (**art. 6:200 BW**). De belanghebbende hoeft ook niet blij te zijn met de zaakwaarneming.

Plicht tot zaakwaarneming?

Als je iemand niet helpt, ben je dan aansprakelijk op grond van een onrechtmatige daad? In bepaalde gevallen, als het makkelijk is iemand een hand te bieden en je doet dit niet kan dit het geval zijn.

Onverschuldigde betaling

Onverschuldigd wil zeggen dat er geen grondslag is voor de prestatie. Dit betekent niet dat de grondslag er nooit is geweest. Wanneer iemand een koopovereenkomst vernietigd wegens dwaling, komt deze met terugwerkende kracht te vervallen. Er is dus wel een grondslag geweest, deze is er nu niet meer. De prestaties zijn nu onverschuldigd verricht. De vereisten voor een onverschuldigde betaling zijn dat een **prestatie** wordt verricht, waarvoor de **rechtsgrond ontbreekt (art. 6:203 BW)**.

Soorten prestaties

Een onverschuldigde betaling geeft **geen recht tot schadevergoeding**. Het gaat om het terugdraaien van de prestatie. Er zijn drie soorten prestaties:

- De **teruggave van een goed (art. 6:203 lid 1 BW)**
- De **terugbetaling (art. 6:203 lid 2 BW)**
- De **ongedaanmaking (art. 6:203 lid 3 BW)**

Wat als teruggave onmogelijk is? Dan is er een recht op schadevergoeding, tenzij de tekortkoming niet aan de ontvanger valt toe te rekenen (**art. 6:74 lid 1 BW**). **Art. 6:204 en 6:205 BW** geven hier nadere regels over.

Wat als de ongedaanmaking onmogelijk is vanwege de aard van de prestatie? Denk bijvoorbeeld aan vervoer of advies. **Art. 6:210 lid 2 BW** bepaalt dan dat degene die de prestatie heeft ontvangen een **vergoeding** moet betalen, tenzij de ontvanger is verrijkt, de prestatie aan hem toe te rekenen is of de ontvanger een tegenprestatie had toegezegd.

A spreekt met ambtenaar B af dat hij B 50.000 euro zou betalen als hij ervoor zorgt dat het bestemmingsplan wordt gewijzigd. B regelt dit. Moet A nu de 50.000 euro aan B betalen? Er is hier sprake van een overeenkomst, maar deze is **in strijd met de goede zeden**. De overeenkomst is **nietig (art. 3:40 BW)**. Kan A, als hij B al zou hebben betaald, het geld terugvorderen van B? De oplossing hiervoor wordt gegeven in **art. 6:211 lid 1 BW**: "Kan een prestatie die op grond van een nietige overeenkomst is verricht, naar haar aard niet ongedaan worden gemaakt en behoort zij ook niet in rechte op geld te worden gewaardeerd, dan is een tot ongedaanmaking van een tegenprestatie of tot vergoeding van de waarde daarvan strekkende vordering, voor zover deze deswege in strijd met redelijkheid en billijkheid zou zijn, eveneens uitgesloten."

Ongerechtvaardigde verrijking

Ongerechtvaardigd is niet ongegrond. Bij een situatie van ongerechtvaardigde verrijking is er vaak wel een grondslag. Kunstenaar A vindt een bronzen vaas op straat en smelt deze om tot een kunstwerk, samen met andere metalen. De vaas blijkt van B te zijn. A is hier nu eigenaar op grond van art. 5:16 lid 2 BW. Heeft B hier recht op schadevergoeding van A op grond van de ongerechtvaardigde verrijking? De ongerechtvaardigde verrijking strekt tot schadevergoeding. De **vereisten in art. 6:212 lid 1** zijn:

- De verrijking van de een
- Ten koste van
- Verarming van de ander
- Verrijking is ongerechtvaardigd
- Voor zover dit redelijk is.

HR NJ 2008/481: A en B hebben een relatie. A verbouwt het huis van B, gratis. B verbreekt na de verbouwing de relatie. Is B hier ongerechtvaardigd verrijkt? De Hoge Raad zegt hier dat **verrijking ook kan bestaan in besparing van uitgaven**.

Twee fasen

Er zijn twee fasen: de vestigingsfase en de omvangsfase. De **vestigingsfase** ziet er op of er een grondslag is voor de aansprakelijkheid (overeenkomst, onrechtmatige daad, zaakwaarneming, onverschuldigde betaling of ongerechtvaardigde verrijking). Bij de **omvangsfase** kijk je naar de omvang van de verplichting tot schadevergoeding.

Schadevergoeding (afd. 6.1.10)

Soorten schade: er moet onderscheid worden gemaakt tussen **vermogensschade en immateriële schade**. Vermogensschade komt altijd voor vergoeding in aanmerking. Immateriële schade alleen als de wet expliciet zegt dat hier een recht op vergoeding bestaat.

Voordeelstoerekening (art. 6:100 BW): voordeelstoerekening is alleen aan de orde als het een voordeel is dat automatisch kan worden verrekend voor zover dat redelijk is.

Eigen schuld (art. 6:101 BW): je kan op drie manieren eigen schuld hebben. De eerste is wanneer je zelf een **bijdrage** levert aan het ongeval. Daarnaast kan je iets hebben gedaan **waardoor de schade groter** is dan dat het anders was geweest. Ten slotte doe je nadat de schade is ontstaan dingen **waardoor de schade groter wordt**. Je hebt een **schadebeperkingsplicht**.

De eigen schuld bestaat uit twee fasen: **de causale toets** (wordt vaak uitgedrukt in een percentage) en de **billijkheidscorrectie**. In het **arrest Ingrid Kolkman** zegt de Hoge Raad dat kinderen jonger dan 14 jaar geen eigen schuld hebben, behoudens opzet of daaraan grenzende roekeloosheid. In het **arrest IZA/Vrerink** heeft de Hoge Raad de zogenaamde 50% regel gegeven voor voetgangers en fietsers. De automobilist betaalt hier dus minimaal de helft van de schade. In het **arrest wrongful birth** plaatst een arts een spiraaltje niet terug en wordt de vrouw ongewild zwanger. Hier werd ook schadevergoeding toegekend.